

Анненкова І.П.
к.п.н.доцент кафедри педагогіки
ОНУ імені І.І. Мечникова

РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ЯКІСТЮ ОСВІТИ

Соціальні й економічні зміни, що відбулися у нашій країні за останні десятиріччя, призвели до жорсткої конкуренції на ринку праці, яка пред'являє до молодих фахівців все більш високі вимоги. Формується конкурентне середовище, в якому здатний розвиватися і працювати з найбільшою ефективністю тільки фахівець високого рівня кваліфікації. В таких умовах вищі навчальні заклади стають перед необхідністю розробки таких важелів впливу на освітній процес, які б гарантували досягнення поставлених цілей. Головна мета може бути сформульована однозначно: підготовка конкурентоспроможного фахівця, який відповідає самим високим вимогам галузевих ринків праці.

У зв'язку з цим при розгляді питань сучасного функціонування і розвитку вищої освіти на перший план виходять проблеми якості освіти, управління якістю освіти у вищих навчальних закладах. У Берлінському комюніке країн-учасниць Болонського процесу підкреслюється, що згідно з принципами автономії навчальних закладів, первинна відповідальність за якість вищої освіти лежить на кожному окремому навчальному закладі.

Головною ідеєю сучасного розвитку *теорії й практики управління якістю освіти* є відмова від традиційного підходу, при якому управління освітнім процесом здійснювалося по оцінках кінцевого результату. *Сучасний підхід*, що ґрунтується на концепції «загального управління якістю», орієнтований на створення загальної системи управління якістю освіти, що передбачає регулювання процесу на підставі оцінювання його стану по спеціально виділених критеріях якості для всіх компонентів самого процесу, а також факторів, що впливають на кінцевий результат. Це є принципово новим підходом.

Загальне управління якістю (Total Quality Management) - це підхід до управління організацією, націлений на якість, який ґрунтується на участі всіх її членів (персоналу у всіх підрозділах і на всіх рівнях організаційної структури) і спрямований на досягнення як довгост-

рокового успіху шляхом задоволення вимог споживача, так і вигоди для членів організації й суспільства.

Ціль TQM: досягнення довгострокового успіху шляхом максимального задоволення запитів споживачів, співробітників і суспільства.

Завдання TQM: постійне поліпшення якості шляхом регулярного аналізу результатів і коректування діяльності, виконання наміченого точно в строк.

Тактика TQM: попередження причин дефектів; залучення всіх співробітників у діяльність по поліпшенню якості; активне стратегічне управління; безперервне вдосконалювання якості продукції й процесів; використання наукових підходів у рішенні завдань; регулярна самооцінка.

Методичні засоби TQM: засоби для збору даних; засоби подання даних; методи статистичної обробки даних; теорія загального менеджменту; теорія мотивацій і психологія міжособистісних відносин; економічні розрахунки.

Сформульовані цілі TQM є напрямками розвитку, а не кінцевим результатом. Це пов'язане з тим, що, з одного боку, потреби споживачів, суспільства й співробітників постійно змінюються, їх необхідно постійно відслідковувати, прогнозувати й задовольняти з деяким випередженням в часі; з іншого боку, технічні умови й технології, що постійно змінюються, припускають постійну зміну методів контролю й забезпечення якості, організаційних механізмів і управлінських методик. Такий підхід позначається спеціальним терміном “quality improvement” (“постійне поліпшення якості”).

Одним із принципів Болонського процесу є активна участь студентів як конструктивних партнерів в управлінні та визначенні змісту і якості освіти. Зокрема у документах Болонського процесу зазначено, що «студенти повинні брати участь і впливати на організацію і зміст освіти в університетах та інших навчальних закладах...» (Декларація міністрів вищої освіти «На шляху до європейського простору вищої освіти» 2001 р.), «...студентство – повноправний партнер в управлінні вищою освітою. Міністри закликають університети і студентство до активнішої участі в управлінні вищою освітою...» (Декларація міністрів вищої освіти «Утворення європейського простору вищої освіти» 2003 р.).

Отже у забезпеченні якості освіти важлива роль належить не тільки професорсько-викладацькому складу вищого навчального закладу, а й студентам, студентському самоврядуванню. Маючи своє пред-

ставництво у вчених радах та органах громадського самоврядування, студенти можуть реально впливати на рівень організації навчального процесу та його забезпечення, а отже, й на якість освіти.

Студентське самоврядування сприяє налагодженню конструктивної співпраці між студентами та адміністрацією вищого навчального закладу, що сприяє гармонійному розвитку навчального закладу; саме завдяки студентському самоврядуванню навчальний заклад може відчувати себе єдиною корпорацією, де панують партнерські стосунки, атмосфера взаємодії та взаєморозуміння; завдяки студентським ініціативам можна визначати нові напрями розвитку позанавчальної діяльності, вдосконалювати навчальний процес, не зупинятися на досягнутому, навчаючи навчатися самим; розвинуте та активне студентське самоврядування може стати додатковим фактором, що впливає на вибір абітурієнтом навчального закладу; якщо студентське самоврядування розглядається керівництвом навчального закладу як невід'ємна частина навчально-виховного процесу, то гарантується набуття навичок практичної діяльності й стажування, на відсутність яких часто нарікають випускники та роботодавці. Відстоюючи інтереси студентства, зокрема стосовно організації навчального процесу, представники студентського самоврядування формують значно вищі вимоги до вищих навчальних закладів та їх працівників, вдосконалюючи не тільки процес викладання, а й обох його суб'єктів.